

Levegőminőség modellezése: értékelés, előrejelzés, tervezés

FERENCZI ZITA, LÁZÁR KRISZTINA, TÓTH ANITA

ORSZÁGOS METEOROLÓGIAI SZOLGÁLAT | 2022. NOVEMBER 17.

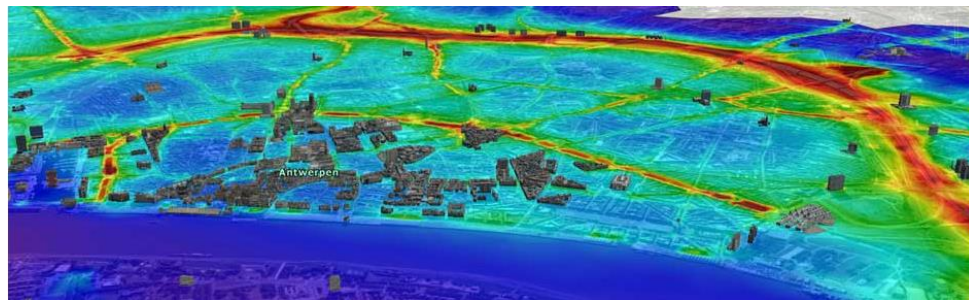
A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

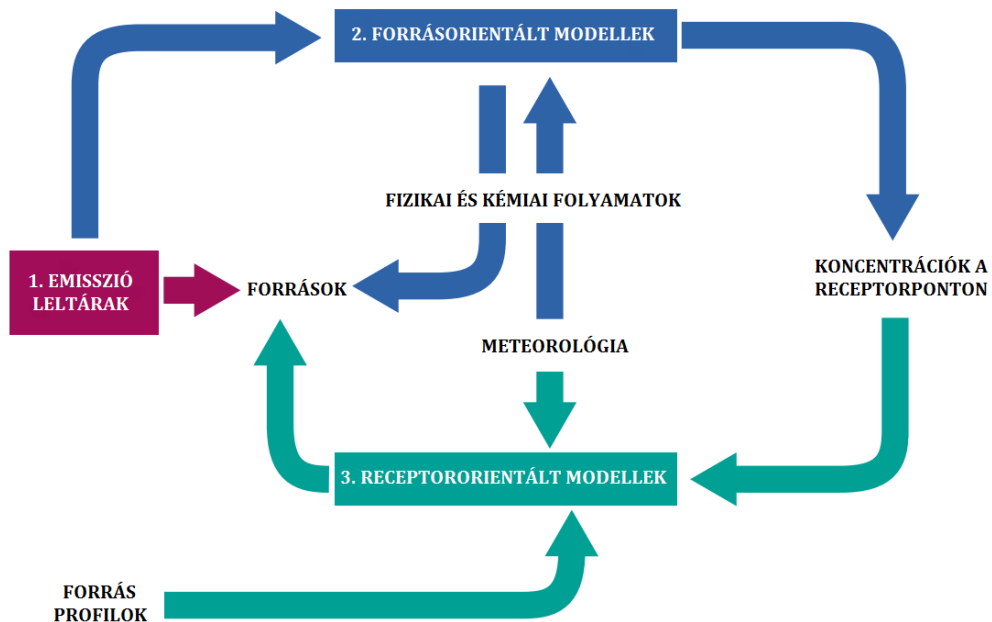
Tudomány: iránytű az elérhető jövőhöz

Levegőminőség modellezése

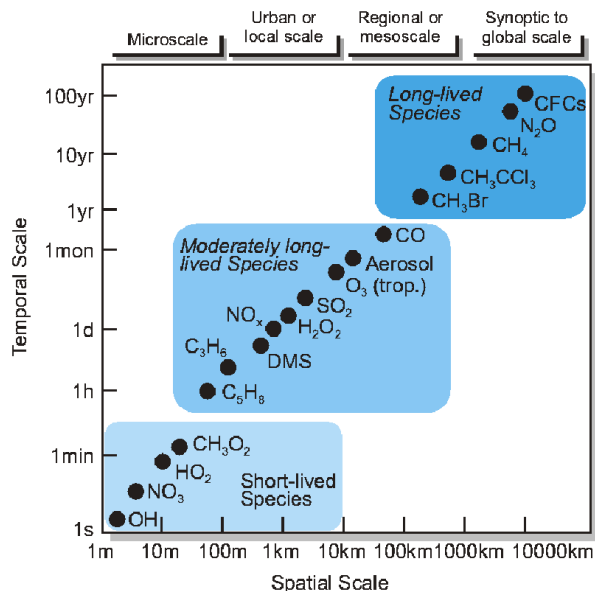
- A levegőminőségi modellek olyan számítógépes szoftverek, amelyek matematikai és numerikus eszközöket használnak, hogy azokat a fizikai és kémiai folyamatokat szimulálják, amelyek a szennyező anyagok koncentrációinak kialakulásáért felelnek.
- A modell segítségével valójában a források és a kialakult levegőminőség közötti kapcsolatot határozhatjuk meg.

Levegőminőségi modellek

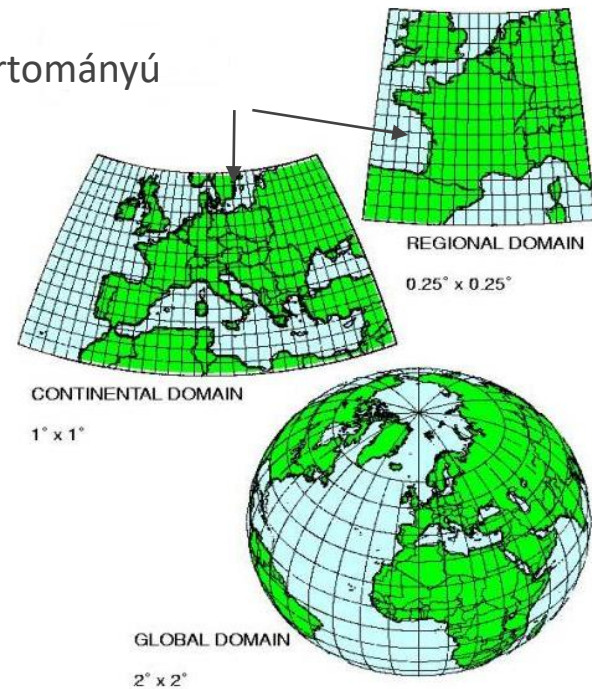

Tér és időskálák

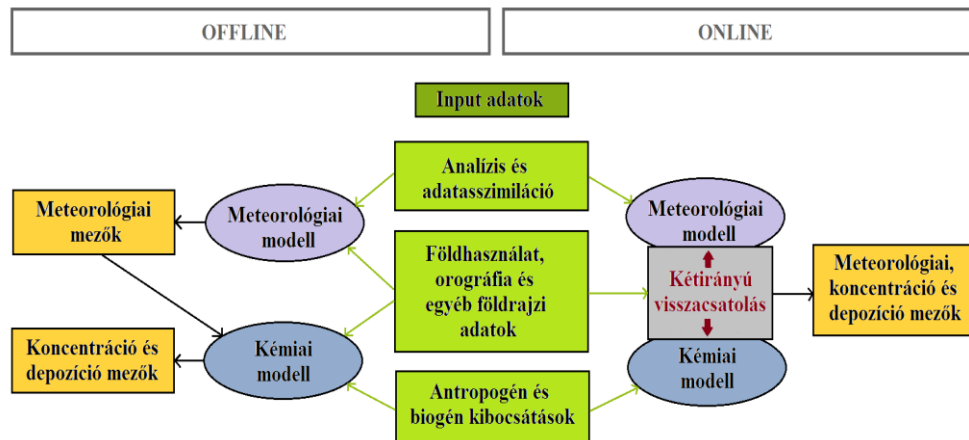
Seinfeld and Pandis [1998]

Korlátos tartományú modellek

Kémiai transzport modellek

- A kémiai transzport modellek a légszennyezőanyagok térbeli és időbeli eloszlását határozzák meg
  - légkörben lezajló fizikai és kémiai folyamatok leírása differenciálegyenletekkel
- Online vagy Offline típusú modellek
  - Online: online access v. online integrált
- Figyelembe vett legfontosabb folyamatok:
  - az advekció,
  - turbulens diffúzió,
  - légkörben lezajló kémiai átalakulások,
  - aeroszolok összetett hatásai,
  - ülepedések (száraz és nedves),
  - antropogén és természetes eredetű emissziók időbeli és térbeli változékonysága.

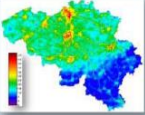

(Baklanov et al. 2014)

Mire lehet használni a levegőminőségi modelleket?

Assess

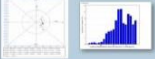
Annual air quality maps including AQ Directive indicators

Time evolution and time series

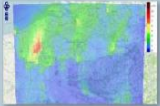

Model evaluation tool & exposure calculation

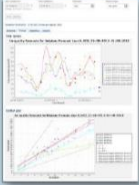

Forecast

Regional Air Quality Forecast including data assimilation

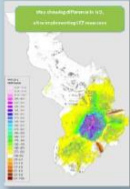

Forecast validation tool

Plan

Impact assessment of AQ management plans (traffic, LEZ)

Pollution roses & source apportion

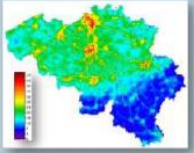

- Levegőminőség **értékelése**
- Levegőminőség **előrejelzése**
- Levegőminőség **tervezése**

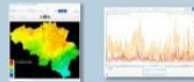
Levegőminőség - Értékelés

Assess

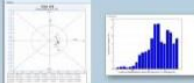
Annual air quality maps including AQ Directive indicators

Time evolution and time series

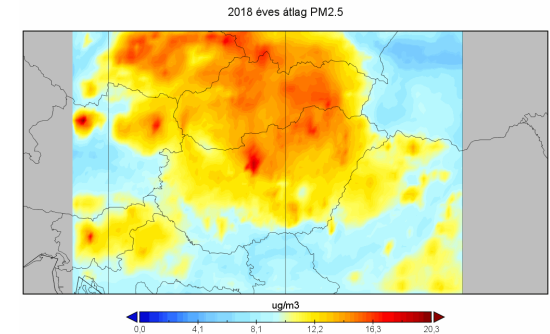

Model evaluation tool & exposure calculation

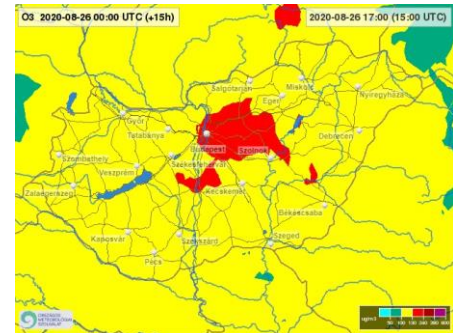

Kialakult levegőminőségi helyzet értékelése:

- EU ill. hazai határértékek függvényében a levegőminőségi helyzet értékelése
- A rossz levegőminőség által érintett lakosság szám meghatározása, negatív egészségügyi hatások feltérképezése
- Források azonosítása, hozzájárulásuk mértékének meghatározása a kialakult légszennyezettséghez

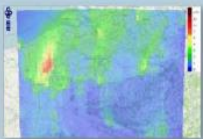

Levegőminőség - Előrejelzés

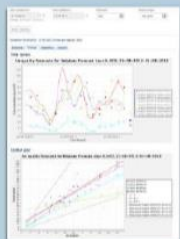

Forecast

Regional Air Quality
Forecast including data
assimilation

Forecast validation tool

Levegőminőség előrejelzés:

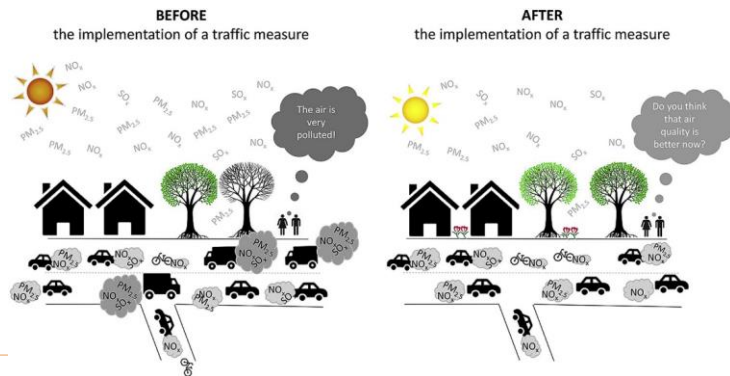
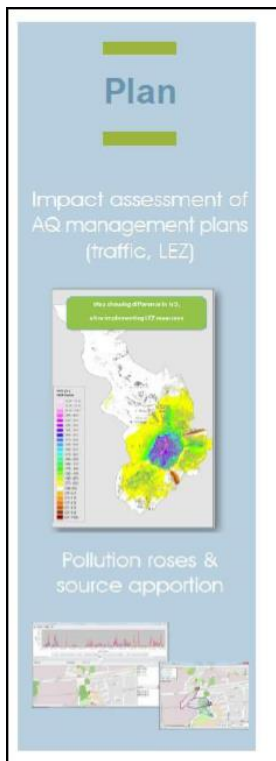
- Cél a lakosság és a döntéshozók tájékoztatása a levegőminőség várható alakulásáról (rossz levegőminőség várható kialakulása, lesz-e határérték túllépés?)
- Levegőminőség javítását célzó intézkedések várható hatásának előrevetítése
- <https://legszenyezettseg.met.hu/modellezes/terkepess>

Levegőminőség - Tervezés

Levegőminőség tervezése:

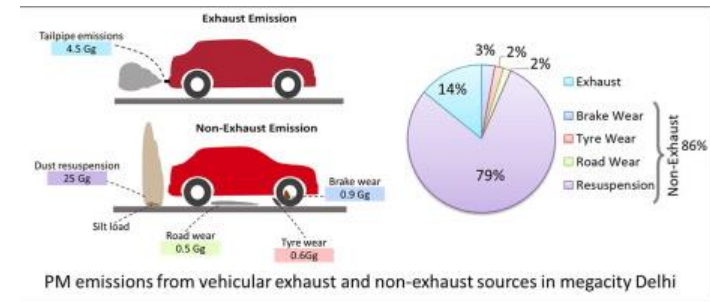
- Szennyezőanyag kibocsátás mérséklésének elősegítésére lehetséges intézkedések azonosítása
- Kibocsátás csökkentési forgatókönyvek kidolgozása
- légszennyezettség-csökkentési intézkedési programok
  - Országos szint: **Országos Levegőterhelés-csökkentési Program**
  - Települési (városi szint) szint: **Levegőminőségi Tervek**

Input adatok: Emisszió - kibocsátás

- **Emisszió:** adott légszennyező forrásból időegység alatt kijutó szennyezőanyag mennyisége.
- Az emisszió lehet
  - antropogén eredetű (közlekedés, ipar, mezőgazdaság stb.)
    - szabadon elérhető adatbázisok (EMEP, TNO, CAMS...)
  - természetes eredetű (vulkánok, szaharai por stb.)
    - biogén (MEGAN modell)
    - ásványi, talaj eredetű részecskék
    - vulkánok, erdőtüzek
- Reszuszpenzió: a gépjármű forgalom és a szél által felvert részecskék, amelyek során az egyszer már az úttestre kiülepedett főként durva részecskék újra visszajutnak a légkörbe.

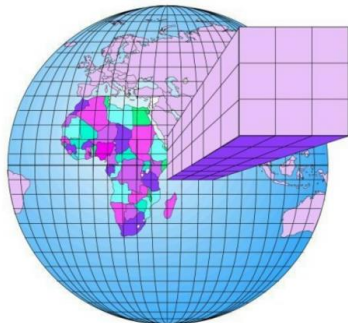
Emisszió - adatbázisok

- Emissziós adatbázisok:
  - Nemzeti totál - évente
  - Rácsponi: $0.1^\circ \times 0.1^\circ$ (long-lat) földrajzi felbontás – 4 évente frissül
- Alap légszennyezőkre:
  - NO_x , SO_x , NH_3 , NMVOC, CO, $\text{PM}_{2.5}$, PM_{CO} , (nehézfémek és POP-ok)
- Statikus adatbázis – éves összeg (Mg/év vagy kt/év)
  - a modellbe beépített függvényekkel tudjuk az emisszió időbeli változásait szimulálni (éves, évszakos, heti, napi menetek)

Input adatok - Meteorológia

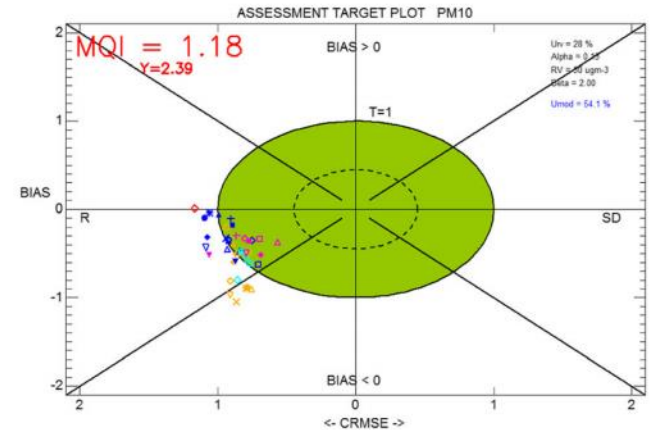
- Rácsponyi meteorológiai adatok
  - Kémiai átalakulások, valamint a szennyezőanyag transzport és ülepedés szempontjából meghatározó meteorológiai paraméterek
  - AROME, ECMWF, WRF NWP adatok

CHIMERE name	Variable	Dimension	Units
Mandatory Variables			
lon	longitude of gridpoints	2D	degrees_east
lat	latitude of gridpoints	2D	degrees_north
tem2	2m Temperature	2D	K
soim	Soil moisture	2D	m ³ /m ³
rh2m	2m Relative humidity	2D	0-1
lspc	Large-scale Precipitation	2D	kg/m ² /hour
copc	Convective Precipitation	2D	kg/m ² /hour
temp	Temperature	3D	K
cliq	Cloud liquid water content (excluding rain water)	3D	Kg/Kg
sphu	Specific humidity	3D	kg/kg
pres	Pressure	3D	Pa
alti	Altitude of half layer	3D	m
winz	Zonal component of the wind	3D	m/s
winm	Meridional component of the wind	3D	m/s
swrd	Short Wave Radiation	2D	W/m ²
Optional Variables			
lwrd	Long Wave Radiation	2D	W/m ²
weas	Water equiv. accum. snow depth	2D	mm
sshf	Surface sensible heat flux	2D	W/m2
slhf	Surface latent heat flux	2D	W/m2
usta	Friction velocity	2D	m/s
hght	Boundary layer height	2D	m
snow	Snow depth	2D	cm
psfc	Surface pressure	2D	Pa
rain	rain water profile	3D	Kg/Kg
cice	ice profile	3D	Kg/Kg

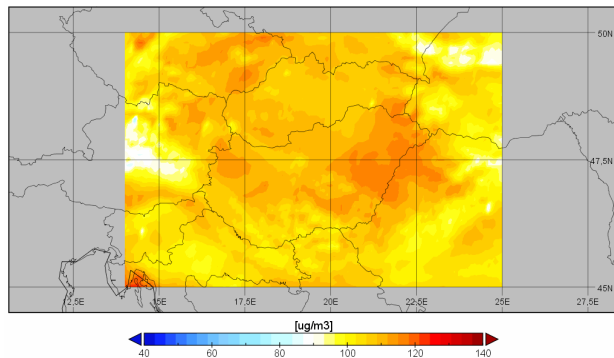
Számítási eredmények értékelése

- **Delta Tool:** interaktív modell eredmények kiértékelésére alkalmas szoftver
- A legfontosabb indexek:
  - root mean square error (RMSE),
  - correlation coefficient (R),
  - normalised mean bias(NMB),
  - normalised mean standard deviation (NMSD)
  - centred root mean square error (CRMSE)

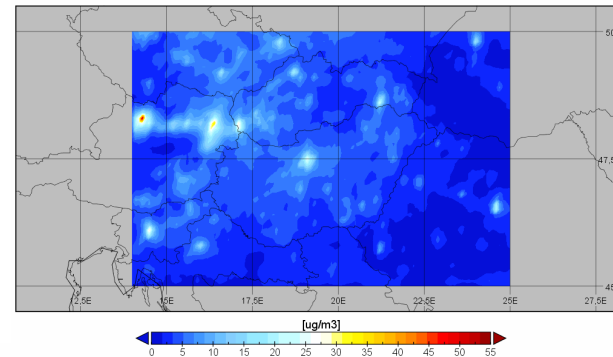

Modell eredmények: térképek

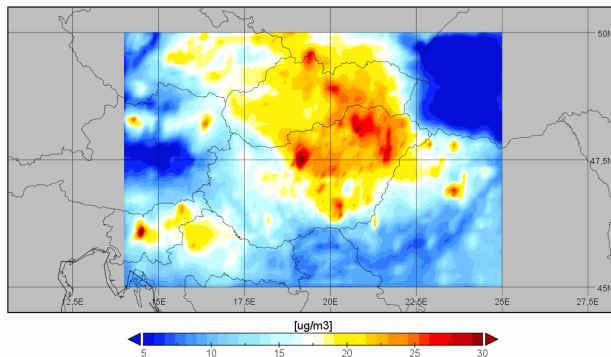
O3 Koncentráció - 2019 július

NO2 Koncentráció - 2019 szeptember

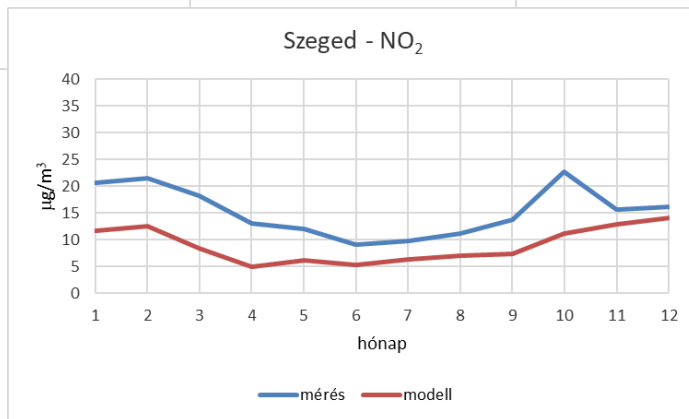
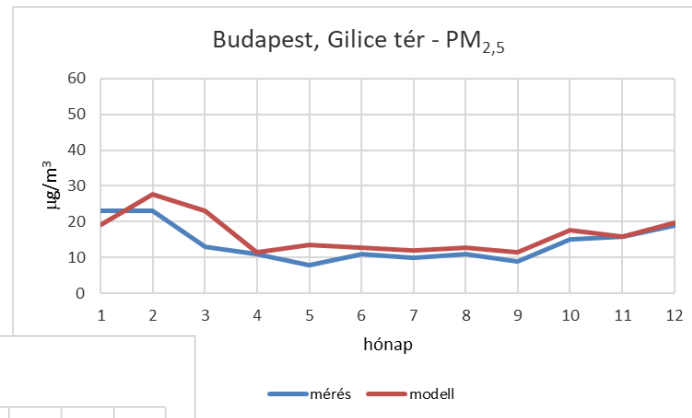
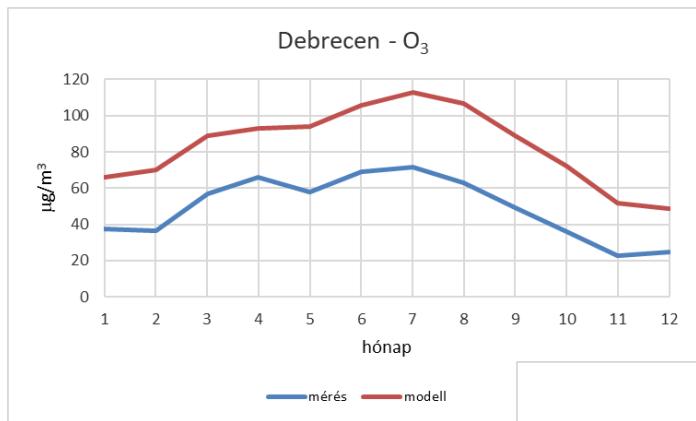

PM2,5 Koncentráció - 2019 február

Térkép: jó áttekintést ad a szennyező anyagok térbeli eloszlásáról. Segítségével adott vizsgált régióba az ún. hot spot-ok azonosíthatók.

Modell eredmények: grafikonok

Grafikon: jó áttekintést ad a szennyezőanyag időbeli változásáról egy meghatározott időszakon belül. Meg lehet határozni azt az időpontot/időszakot, amikor a legmagasabb koncentrációértékek várhatók.

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

Az MTA programsorozata

KÖSZÖNÖM
A FIGYELMET!

mta.hu

